

S autorom nedavno objavljene knjige 'Jasenovac - tragika, mitomanija, istina'

Na komemoraciju ne bili isao ni stoga što predsjednica nikada nije bila jednoznačna u svojim izjavama. Ona kaže da je Jasenovac bio zločin, ali... Uvijek ali

Hasanbegović je intelektualac uljudenog ponašanja. U razgovoru je nastojao dokazati da nije antisemit i ja mu vjerujem. Ali i dalje žali za propašću NDH

Treća laž je da je u Jasenovcu bio logor za IB-ovce, što je opet glupo. Gradiška je doista služila kao prolazni zatvor za IB-ovce, dok se u srpnju 1949. godine nije otvorio Goli Otok kao logor.

Što se tiče takođenog, kako ovi kažu, poslijeratnog partizansko-komunističkog logora smrti, postoji jedna okolnost nad kojom se oni koji lansiraju te laži nisu dovoljno zamisili. Kako to da nisu pronašli nijedno ime čovjeka koji je ubijen u tom poslijeratnom jasenovačkom logoru? Kako to da u dokumentima nisu našli nijedno ime zapovednika tog logora? Kako to da u popisima i izvještajima za Ministarstvo unutarnjih poslova i osobno za Rankovića nalazimo popisane sve poslijeratne logore, a nglež se ne spominje. Jasenovac? Temeljito sam upoznao povijest jasenovačkog fogora i usudujem se reći da pripadam uskom kružu ljudi koji o tome naivše znaju i mogu pouzdano govoriti. Na temelju saznanja do kojih sam došao mame savjesti i sa stopostotnom sigurnošću tvrdim da se knjiga "Jasenovački logori - Istraživanja" i cijeli rad Društva za istraživanje "trostrukog logora" Jasenovac temelji na netočnim preduvjerenjima i da je ružna laž. Ali Jasenovac je zaista bio trostruki: u njemu su se provodila tri genocida: nad Srbinima, nad Židovima i nad Romima, s dodatkom političkog zločina nad Hrvatima koji su također tamo ubijani.

Može li ta knjiga, koju vi u svojoj točku po točku pobijate, uopće biti podloga ikakvoj ozbiljnoj raspravi?

Ta knjiga sadrži, najblaže rečeno, šlamperaje ili namjerne falsifikacije u takvoj mjeri da neka njena poglavljiva protutječe drugima i zapravo nije vrijedna ozbiljnog razgovora, ali ja sam se ipak trudio. Jedan od primjera je pozivanje na zabilješke iz džepnog kalendara logora Matije Helmana koje se u različitim poglavljima donose u dva različita oblika, od kojih je jedan očito falsificiran. Ali, imate jedan još očitiji primjer neozbiljnosti te knjige. Već u prvom tekstu Vladimira Horvata tvrdi se da je ustaški ministar Mladen Lorković 26. siječnja 1946. u Istrazi pred sudom rekao to isto, a Mladen Lorković je u to vreme već skoro godinu dana bio mrtav. Barem desetak ljudi je moralo pročitati knjigu prije objavljivanja. Svi oni, lektori, urednici, recenzenti, ne samo da su tu autorovo glupstvo propustili u prvom, nego i u drugom izdanju knjige. Svaki srednjokolaš, kojeg imao zanimanje za temu, zna da su Mladićevi Lorković, kao organiz-

zatora puča protiv Pavelića ustaše ubili početkom 1945. u Lepoglavi. Kao izdavač, ja naprosto ne mogu shvatiti kako je u knjizi koja nosi naslov "Istraživanja", a nastala je u krugu ljudi koji za sebe tvrde da su ozbiljni istraživači, kroz dva izdania mogla ostati takva cirkusarija. Na temelju takvih primjera, gluposti, falsifikata i laži, a ima ih još mnogo, tvrdim da ta knjiga, premda u njoj ima i točnih podataka, nema nikakvu vjerodostojnost, a služi trovanju hrvatske javnosti.

Da li ste spremni na javne rasprave i učeščivanja s autorima te knjige?

Igor Vučić, jedan od autora, vrlo je pristojan čovjek. Susreli smo se nedavno u čitaonici Državnog arhiva i uljudo se pozdravili i meni s njim ne bi bio problem razgovarati. Ali, bojim se nečeg drugog. Na primjeru Vukića, ali recimo i Pličića, tvrdim da se radi o zasljepljenosti koja je bolest. Zato sam na naslovnicu svoje knjige i izvukao rečenicu da je "zasljepljeni nacionalizam najveći štetočina vlastitoj državi i narodu". Tu argumentacija nema. Doduše, za razliku od neznalice Horvata, s kojim zato i ne bili razgovarao, Vučić ne govori na pamet. On puno čita i dobro poznaje izvore koje citira. Tu i tamo on će nešto i prihvati. Ali ta zasljepljenost je takva da će odmah izvući nešto što će braniti svoje zablude. U toj bolesnoj zasljepljenosti postoji nešto što onemogućuje normalno razmišljanje. To je srođno fanatizmu, a fanaticima ne možete ništa dokazati. I zato se bojim da razgovor s njima ne bi imao učinka.

U vašoj se knjizi navode i osudu i pretjerivanja iz prošlosti. Kao pozitivan znak citira se današnje pravoslavno-pakračkog episkopa Ćulibrka koji konstatiра da se podaci o broju jasenovačkih žrtava danas uglavnom podudaraju u evidenciji samog Spomen-područja Jasenovac i Muzeja genocida u Beogradu. S druge strane, srpski premijer Vučić neki dan je opet spominja brojke od 500 do 700 tisuća. Koliko je presudan utjecaj politika na utvrđivanje istine?

Za ozbiljne istraživačke i znanstvene knjigove, kao i ozbiljne ustanove kod nas i u svijetu, ta brbljana političara su, naravno, iritantna, ali nemaju prevelik i bitan utjecaj. Međutim, naša javnost, koja ne mora čitati sve i niti stručnu, nego ima opći dojam o Jasenovcu. Holokaust i karakteru NDH, politika ima veliki utjecaj i veliki je kriješnik u srednjokolašima, kojeg imao zanimanje za temu, zna da su Mladićevi Lorković, kao organi-

venskog socijalizma i komunizma kriješnik što se irritantno pretjerivanje s brojem žrtava dezvoljavalo, čak donekle i ozakonilo. Brojka od 700 tisuća žrtava bila je utvrđena saksoškantna istina koju je država blagoslovila jer joj je to trebalo za reparacije, vanjske odnose i za propagandu. A onda je 1990. nastupila tendencija umanjivanja i čak negiranja, o kojem u svojoj knjizi pišem kao o ekstremu. I za jednu i za drugu stranu politiku je velika kriješnik, ili barem sukriješnik.

Ko je vaš osobni stav o neodlasku na ovogodišnju službenu državnu komemoraciju u Jasenovcu, osobito u svjetlu intervencije predsjednice Grabar Kitarović?

Neću se pridružiti službenoj državnoj komemoraciji, jer neke institucije i neki predstavnici vlasti kriješni su ili barem sukriješni što je stvorena tako loša atmosfera oko Jasenovca i tamošnjih komemoracija. Sukriješ je i Predsjednica, koja ovih dana s velikim zakašnjenjem pokušava spasiti situaciju. Ona dosad nikada u svojim izjavama nije bila jednoznačna. Govorila je ponekad da je Jasenovac bio zločin, ali uvijek s neizbjježnim "ali". Kaže da se ne smije umanjivati zločin, ali odmah još opširnije razrađuje da se ne smije ni pretjerivati. Ma tako to pretjeruje? Tko još danas u Hrvatskoj pretjeruje, tko huška, tko još spominje 700 tisuću ubijenih? Nitko! Svi mi koji govorimo o Jasenovcu gotovo jednoglasno se oslanjamo na popis na kojem je sada 83.145 žrtava i na dokaze stručnih demografa i statističara. Kao i svaki takav popis, tako i ovaj sigurno sadrži pogreške i nepreciznosti. Imu tu i oni koji su zabunom navedeni kao žrtve Jasenovca, pa ne spadaju u taj popis, ali isto tako imaju i nekih nisu na popisu, u pravilu Romima. Imu i takovih koji su popisani kao žrtve nekih drugih logora, a stradali su u Jasenovcu. Takav je slučaj i moja baka koja je zapisana kao žrtva u Dakovu, a najvjerojatnije je stradala upravo u Jasenovcu, zajedno s djedom i dvije kćerkama i 11-godišnjim unukom, koji jesu u Jasenovačkom popisu. Nijedan takav popis ne može biti savršen, ali većina značaca, a držim da spadaju među njih, smatraju da je taj popis potvrdjen statističkim, demografskim i drugim istraživanjima i da je približno vjerodostojan. Prihvataju ga i Yad Vashem i Muzej Holokausta u Washingtonu, a te su dvije ustanove koje tako temeljito provjeravaju popise i uopće brojeve žrtava. Tako se, primjerice, procjena broja žrtava Jasenovca u Washingtonu kreće

između 77 i 99 tisuća žrtava. Ja to prihvatajam, jer to su autoriteti puno veći nego što su hrvatski nezakoniti i naša Predsjednica.

Međutim, ministar kulture Zlatko Hasanbegović, s kojim se, kako ste sami rekli, također može razgovarati i koji je došao i na premijeru Sedlarova filma i na promociju vaše knjige, zajedno s prvim potpredsjednikom Vlade Tomislavom Karamarkom, on sve vas koji ste za bojkot državne komemoracije optužuje za politizaciju i za nepoštovanje prema žrtvama. Kako to komentirate?

Gospodin Hasanbegović je intelektualac uljudenog ponašanja i s njim nije neugodno razgovarati, ali je u svojim stavovima vrlo tvrd. Nadam se da i njega počinju bar malo zbijavati sve ove reakcije na njegove izjave i postupke. On je ipak intelektualac, magistrirao je i doktorirao kod moguća koliko kaže da je korektni historičar. Cijevi koji su u svojim radovima ipak bavili činjenicama ne može ostati imun na tolike protudokaze s kojima je suočen. U razgovoru sa mnom nastao je dokazati da nije antisemit i ja mu to vjerujem, ali on i dalje fali za propašću Nezavisne Države Hrvatske 1945. godine i mislim da je to inkompabilno. Jako zamjeram ministru Hasanbegoviću što je nakon gledanja Sedlarovog filma "Jasenovac - istina" izjavio nešto kao da je to koristan film, jer doprinosi spoznavanju svih aspekata problema Jasenovac, a kao historičar i kao recenzent nekih knjiga o Jasenovcu Hasanbegović vrlo dobro znaće da u tom filmu ima mnogo laži, pa i falsifikata, što sigurno ne može biti "koristan doprinos" bilo kakvom istraživanju i spoznavanju istine, već je samo opstrukcija bilo kakvom normalnom dijalogu o toj temi.

Na kraju, kolikaje po vašem mišljenju opasnost od fašizacije i ustašizacije hrvatskog društva danas i kako komentirate optužbe desnice da je sve to izmišljotina ljevice?

Na svu sreću, u hrvatskoj javnosti i dijelu medija posljednjih se dana javlja i vrlo zamjetljiv otpor takvim pojavama. U tom su duhu i glasovi u nekim od najutjecajnijih međunarodnih novinskih glasila i televizijskih programi, koji dramatično upozoravaju na nakažne reciklje ustašeldinstvi u Hrvatskoj. U tom trendu vjerovatno i uključujući i diplomaciju nekih demokratskih država. Sve to ne bi smelo prestati ni jesti, jer u protivnom Hrvatskoj približe katastrofalne posljedice nesagleđivih razmjera.

bijalo i anda popis ovjednici?

lašto se oslaniamo
ju na Yad Vashem i
prostavaju brojke